

سرگیزجه!

مسأله فیلترینگ در ایران، عمر طولانی دارد. گرچه اصل اینترنت و وجود شبکه‌های اجتماعی، خودش عمر چندانی ندارد اما در روزهای اخیر مسأله فیلترینگ و فیلتر کردن شبکه‌های اجتماعی به شدت داغ و برجسته شده و حتی پایش به بازی‌های آنلاین هم کشیده شده است. تعارف که نداریم جدای از بحث تصویب کلیات طرح صیانت، اتفاقاتی که از ابتدای مهرماه در کشور صورت گرفته هم در ایجاد محدودیت‌های اینترنتی توسط مسئولان موثر بوده است. رخداد اخیر هم مانند تمام اتفاقات دیگری که در جامعه رخ می‌دهد، موافقت‌ها و مخالفت‌هایی را در پی دارد. از آنجا که این رویداد در زندگی نوجوانان هم تأثیر زیادی داشته روی مسأله فیلترینگ زوم کرده‌ایم، این شما و این زوم شماره ۱۱۹ نوجوانه.

نگاه نوجوانه

وقتی صحبت از صیانت به میان می‌آید، بدون شک نگاه‌ها به تعامل کاربران با پلتفرم‌های معروف و بارز خارجی و داخلی کشیده می‌شود. از این رو در ماه‌های اخیر برخی کشورها نظیر ترکیه، استرالیا، فرانسه، سنگاپور، بریتانیا، هند، ... توانسته‌اند به چارچوب‌های تعاملی مشخصی با غول‌های فناوری دنیا همچون گوگل، فیسبوک، توئیتر و ... دست پیدا کنند. در روسیه کار از این هم فراتر رفته و اساسا به اینترنت (شبکه خصوصی اینترنتی) روی آورده‌اند. حتی آمریکا با آن همه شعار آزادی بیان، استفاده از فضای یک پرتفردارترین شبکه‌های اجتماعی چینی را در کشورش ممنوع کرده است. پس اساس قاعده‌مند کردن استفاده از مجازی و به خصوص نوع فرصت دادن به شبکه‌های اجتماعی که ساخته دست کشورهای دیگر هستند، یک مسأله منطقی و قاعده جهانی است اما آنچه به نظر می‌رسد این است که اگر روسیه سراغ اینترنت رفته، اگر برخی کشورهای آسیایی برای شبکه‌های اجتماعی شاخص، شاخ و شانه کشیده‌اند در کنار توجه به امر صیانت و فیلترینگ به تولید محتوای مناسب، ارائه اینترنت پرسرعت، برابری قواعد برای همه مردم و ... هم دقت کرده‌اند.

مثلا جالب نیست که بسیاری از مسئولان ما در برخی از همین شبکه‌های اجتماعی صفحه داشته باشند یا فعالیت کنند ولی به عموم مردم بگویند سراغ این بسترها نروید.

موافق

این که بررسی تحلیلی جست‌وجوهای نسل نوجوان، جوان و حتی کودک امروز در فضای مجازی چه داده‌ها و اطلاعاتی به ما می‌دهد به کنار. این که فضای مجازی یک دنیای نامحدود و بی‌دروپیکرو به عبارت دقیق‌تر، ولنگار است هم اگر در نظر بگیریم باز هم نگرانی در مورد روند تولید و توزیع محتوا چه در فضای مجازی به صورت عام و چه شبکه‌های اجتماعی به صورت خاص، جدی است.

موافقان بحث فیلترینگ و صیانت از فضای مجازی در وهله نخست، سیاستمداران وقت یا سابق، قانون‌گذاران و افراد مجری این حوزه هستند. البته تعداد نظریه‌پردازان مستقلی که با محدودیت‌های اینترنتی اخیر موافق بوده‌اند هم کم نیست. عموم این افراد دلایل متفاوتی برای موافقت خود با تشدید محدودیت‌های هر روزه اینترنت دارند. از امنیت ملی گرفته تا امنیت مالی، جانی و حتی روحی افراد. یکی از مهم‌ترین ادله این گروه از منتقدان این است که با محدود کردن دسترسی به اینترنت، می‌توان بحث مربوط به اعتراضات و اعتصابات را کنترل و از ابزار محدودیت و محرومیت در راستای حفظ و بازگرداندن امنیت ملی استفاده کرد. مسأله مطرح دیگر در رابطه با فیلترینگ این است که با فیلتر شدن این فضاها می‌توان از دسترسی کشورهای بیگانه به اطلاعات شهروندان ایرانی و سوء استفاده افراد سودجو از این داده‌ها جلوگیری کرد.

اغلب کارشناسان دینی که در سمت موافق ایستاده‌اند با توجه صرف به آسیب‌های این فضا، فارغ از شرایط پیش‌آمده، مسأله صیانت را یک امر مهم و دائمی می‌دانند. چنانچه در اغلب کشورهای اروپایی و آمریکایی هم این فیلتر وجود دارد. مثلا در کشور انگلیس از مبداء ارائه اینترنت برای افراد زیر ۱۸ سال محدودیت قائل می‌شوند یا در مورد بازی‌های رایانه‌ای، اساسا از مبداء فروش این اتفاق می‌افتد و نظام رده‌بندی سنی بازی‌های رایانه‌ای به شکل جدی مورد توجه است.

البته یک بخش از موافقان امر صیانت را هم خانواده‌هایی تشکیل می‌دهند که نگران فرزندان‌شان در مورد نحوه دریافت اطلاعات از دنیای نامحدود مجازی هستند.

مخالف

وقتی از یک طیف حرف می‌زنیم، احتمالا همان قدر که موافقان در مورد نظر و ایدئولوژی خودشان تند و صریح جبهه می‌گیرند، مخالفان نیز تند و صریح صحبت می‌کنند. عموم مخالفان بحث محدودیت‌های اینترنتی، برمی‌گردد به نظریه‌پردازان مستقل، عامه مردم و آدم‌هایی که تأثیرگذاری کمتری روی قواعد و ضوابط دارند. این دسته از افراد نیز نظریات متفاوت و عموما قاطعی را در رابطه با مخالفت خودشان با فیلترینگ می‌دهند. یکی از اولین دلایل آنها این است که با فیلتر کردن شبکه و فضاها می‌تواند کاربرد روزمره دارند و حتی منبع درآمد آنهاست، عموم جامعه برای استفاده از این ابزارها مجبور به استفاده از فیلتر شکن می‌شوند و همین مورد می‌تواند باعث قرار گرفتن کودکان و نوجوانان در معرض محتواهای مستهجن بیشتری شود و از طرفی با اتصالات ناایمن می‌تواند اطلاعات و سوء استفاده‌های زیادی از کاربران این شبکه صورت بگیرد. یکی از دلایل دیگر مخالفان بحث آزادی است. این دسته از منتقدان معتقدند با محدودیت و محرومیت افراد و جامعه از فضای مجازی باعث سلب آزادی افراد و از بین بردن حق انتخاب آنها می‌شویم. دسته دیگری از افراد این قشر بر این باورند که با ایجاد محدودیت‌های شدید نه تنها نمی‌توان افراد را صیانت کرد، بلکه با این کار با توجه به فطرت و ذات انسان، باعث تحریک بیشتر در جهت استفاده از آن مورد می‌شویم. دلایل و موارد مهم دیگری نیز وجود دارد که این افراد برای اثبات ادعای خود بیان می‌کنند.

گرچه باید بپذیریم بخشی از مخالفت‌ها هم از خارج مرزهای ایران هدایت می‌شوند؛ از سوی کسانی که یا صاحبان اصلی همان شبکه‌های اجتماعی هستند یا این فضا، ابزار نفوذ آنها و سم پراکنی‌های همیشگی‌شان است.

زوم

ضمیمه نوجوان

شماره ۱۱۹ ■ مهر ۱۴۰۱

نوجوانه

امیرعلی حبیبی